

Motion till riksdagen 2005/06:Ju19

av **Johan Pehrson m.fl. (fp)**
med anledning av framst. 2005/06:RRS16

Riksrevisionens styrelses framställning angående Rikspolisstyrelsens styrning av polismyndigheterna

Förslag till riksdagsbeslut

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att tillsätta en parlamentariskt sammansatt utredning om styrningen av polisorganisationen och den framtida utvecklingen av svensk polis.

Motivering

Riksrevisionens styrelses förslag, med åtgärder för styrningen av polisen, ligger nu på riksdagens bord. Det är ännu ett i raden av dokument som bekräftar den socialdemokratiska regeringens oförmåga att leda och utveckla svensk polis.

Redan när s-regeringen tillträdde 1994 fanns en färsk rapport från dåvarande Riksdagens revisorer "Polisen i samhällets tjänst" (1993). Där skrivs bl.a. följande: "Om varken statsmakterna, länsstyrelserna eller polisstyrelserna förmår styra, vem styr då polisen? Svaret är nog att polisen styrs av lagar och förordningar, dels av verkligheten och till resterande del av polisen själv. Det finns säkert också inom stora delar av poliskåren en övertygelse om att de bästa bedömningarna rörande verksamhetens planering och genomförande göras av poliser och inte av några andra aldrig så välmenande lekmän."(s. 89)

Några år senare kom flera andra studier som pekade på regeringens oförmåga att styra polisverksamheten. Av t.ex. RRV:s rapport "Hinder för ett effektivare resursutnyttjande – del av regeringsuppdrag" (1996:64) framgår att chefer tillåter att "personalen inte gör vad de skall".

Fel! Okänt namn på

Efter dessa kritiska rapporter har det kommit ytterligare alarmerande redovisningar av att polisen styrs på ett bristande sätt. En bra redogörelse för dessa finns i avhandlingen *Brottsoffer i rättsprocessen* av Magnus Lindgren (2004).

De tre senaste regeringskritiska tyngre skrifterna innan den nu aktuella framställningen från Riksrevisionen är betänkandet Göteborgs (SOU 2002:122) och rapporten om Strukturella brister inom polisen (Ds 2004:34) samt avhandlingen av Stefan Holgersson Yrke: *Polis* (2005).

Samtliga av dessa skrifter verkar s-regeringen ha svårt att mentalt ta till sig.

”Låt mig avslutningsvis säga att svensk polis aldrig har varit så bra som den är idag.” Det hävdade justitieminister Thomas Bodström i en interpellationsdebatt i riksdagen (den 24/1 2006, svar på interpellation 2005/06:195 om Justitiekanslerns kritik). Detta är ju en häpnadsväckande svag verklighetsförankring. Låt oss i stället konstatera att svensk polis aldrig tidigare har brottats med så stora utmaningar som idag.

Verkligheten är bister. Polisens uppklaringsprocent är skrämmande liten, antalet synliga poliser ute bland folk har minskat, och hundratals polisstationer runt om i Sverige har lagts ned. Samtidigt, eller som en följd därav, har vi färre kvinnor som vågar gå ut själva om kvällarna, vi har fler ungdomar som går ner sig i kriminalitet, och tillgången på narkotika är idag rekordstor. Den grova brottsligheten ökar. Detta är oacceptabelt och innebär mänskligt och ekonomiskt lidande av stora mått.

Kritiken mot polisen och kraven på bättre brottsuppläkning, mer brottsförebyggande arbete och att polisen faktiskt ska vara ute bland medborgarna på gator och torg, kommer med rätta från många håll. Vi vet att endast 16 procent av alla anmälda brott klaras upp. Närpolisen har blivit en ”fjärrpolis”. Växande ungdomsbrottslighet är ett allvarligt problem, inte minst i utsatta bostadsområden. Våldsbrottsligheten har ökat med 35 procent de senaste tio åren. Därför har vi i Folkpartiet krävt en mängd åtgärder för att stärka polisen.

Visserligen erkänner regeringen i budgetpropositionen för 2005 att man är kritisk till att brottsuppläkningen inte ligger på en godtagbar nivå och att verksamhetsmålet för det brottsförebyggande arbetet inte har nåtts. Samtidigt är det regeringens egen oförmåga att styra polisen som bidrar till just dessa brister.

Regeringen styr

I en demokrati som Sverige är det oacceptabelt att inte regeringen vill ta på sig det fulla ansvaret för styret över polisen särskilt som detta ansvar så tydligt framgår av grundlagen. Medan riksdagen endast fastställer budgetanslaget i första ledet samt lagstiftningen så är det regeringen som styr alla myndigheter genom regleringsbrev, uppdrag, slutlig budget samt löpande dialog, s.k. informell styrning.

Riksrevisionen konstaterar att ”regeringens målstruktur för polisverksamheten är komplicerad och svåröverskådlig”. Målen och återrapporteringskra-

ven är många och överlappar delvis varandra. Polisen får ingen tydlig vägledning. Då blir det självklart också svårt att seriöst kräva ansvar gentemot Rikspolisstyrelsen.

Regeringens brister i den övergripande styrningen avspeglas också i Rikspolisstyrelsens verksamhet. Revisionen levererar svidande kritik över Rikspolisstyrelsen för svag styrning och brister gällande medelsfördelning och ekonomistyrning. Det är mycket allvarligt att de resurser som riksdagen beslutar om till polisen inte används på ett effektivt sätt. Medborgarna har rätt att kräva en ordentlig tillsyn och uppstramning av hur polisens ekonomi sköts. Folkpartiet tog därför initiativet till att justitieutskottet kallade rikspolischefen och representanter för Riksrevisionen till utskottet för en tydlig redogörelse för situationen.

Det är utmärkt att Riksrevisionen nu vill ge regeringen och Rikspolisstyrelsen en ordentlig hemläxa med konkreta uppgifter. Förslagen stämmer väl överens med de krav på struktur, ledarskap och en effektiv målstyrning som Folkpartiet har lagt fram i riksdagen. Vi tror att polisen, med rätt förutsättningar, kan förstärka förtroendet hos medborgarna. Vi håller också fast vid att det behövs fler poliser som arbetar ute på gator och torg. Men våra satsningar på polisen innebär samtidigt att vi ställer tydliga krav på effektivitet och rätts-säkerhet.

Det handlar om att ställa krav på att regeringen och den styrande myndigheten över polisen ska sköta sina jobb. Den socialdemokratiska regeringen har alltför länge misskött den uppgiften.

Viktiga krav i framställningen

Folkpartiet stöder helt Riksrevisionens framställning till riksdagen, med förslag gällande mål och återrapporteringskrav samt formerna för styrningen av polisen. Att regeringen förenklar målstrukturen som används för att styra polisen samt ser över frågor om medelsfördelning inom polisorganisationen och tillsynen av polisverksamheten är av yttersta vikt. Vi vill dock varna för att för mycket detaljstyrning kan vara kontraproduktivt. Ett sådant speciellt och unikt uppdrag som att sköta polisverksamheten måste bygga främst på förtroende och ledarskap. Mängder av verkligt effektivt förebyggande polisarbete är ju trots allt inte statistiskt mätbart i ett kort perspektiv.

Under riksdagens allmänna motionstid hösten 2005, ställde vi i Folkpartiet en mängd krav för en bättre polis. I vår partimotion "En effektiv svensk polis i medborgarnas tjänst", betonar vi just behovet av en tydligare politisk styrning av polisen och andra brottsbekämpande myndigheter. Vi ställer också krav på ett reformerat ledarskap och en långsiktigt hållbar finansiering av polisen. Några fler av våra krav i motionen för en effektivare polis handlar om att införa adekvata mätbara metoder för att utvärdera polisens arbete och kvalitetssäker redovisning av detsamma. Det handlar om behovet av en samordnad operativ och taktisk ledning inom polisen samt samordning av utbildningen av anställda inom de brottsbekämpande myndigheterna.

Fel! Okänt namn på

I motionen kräver vi också att regeringen ska redovisa kriterierna för utnämmandet av de högsta polischeferna samt att de regionala polisstyrelserna ska garanteras inflytande över tillsättandet av regionala och lokala chefer. Just ledarskapsfrågan kräver kanske en extra genomlysning på central nivå. Ledarskap bygger inte alltid på formella meriter, som tidigare krav på en jur.kand.-examen, eller som nu i praktiken polisutbildningen. Mer måste göras för att de bästa ledarna oavsett bakgrund ges möjlighet till att växa som ledare och chefer inom polisen. Det kan t.ex. handla om att fler av de icke polisutbildade duktiga medarbetarna inom svensk polis kan ges möjlighet till att läsa in polisutbildningen för att just kunna bli framtidens polischefer.

Vår motion ligger nu för behandling i riksdagens justitieutskott. Riksrevisionens styrelses framställning till riksdagen är ytterligare en tydlig signal om att våra förslag till förändringar behövs om vi ska få en polisorganisation som klarar upp fler brott, finns tillgänglig ute bland människor på gator och torg samt använder de ekonomiska medlen på bästa sätt.

Riktlinjer om framtidens polis – tillsätt en bred kommitté

Folkpartiet anser att de strukturella problemen inom polisen samt styrningen av polisen från regeringen och Rikspolisstyrelsen, måste lösas i grunden. Våra tidigare krav i riksdagen och förslagen i Riksrevisionens framställning är fundamentala för att komma till rätta med den havererade styrningen av polisen. Men vi vill också att det tillsätts en särskild kommitté med bred sammansättning, inte minst parlamentariskt, som ser över struktur och ledning av polisen och lämnar konkreta förslag till förändring. Men den kanske viktigaste uppgiften för kommittén skulle vara att lämna förslag på riktlinjer för den framtida utvecklingen av polisen. Konceptet en nationell polis har till viss del nått vägs ände och kräver mer av strukturella reformer. Det är mer än trettio år sedan det togs ett brett parlamentariskt grepp över den svenska polisen. De många små reformerna har inte alltid varit av godo eller visat sig hållbara. Nu krävs att alla kort läggs på bordet och genomlysas rejält i den verklighet som dagens polis befinner sig i.

Det handlar t.ex. om hur vi vill att den svenska polisen ska arbeta i framtiden och möta utmaningarna med bl.a. ökad internationell brottslighet, behovet av ett starkare brottsförebyggande arbete med bredare samverkan samt den kompetensförlust som de många pensionsavgångarna medför. En utredning som arbetar med dessa frågor skulle vara värdefull för att förbättra förutsättningarna för polisen att utvecklas till en effektivare och rättssäkrare organisation i medborgarnas tjänst.

Fel! Okänt namn på

Stockholm den 22 februari 2006

Johan Pehrson (fp)

Torkild Strandberg (fp)

Jan Ertsborn (fp)

Cecilia Wigström (fp)

Karin Granbom (fp)

Helena Bargholtz (fp)